

Leerdoelen

Na deze les:

- Kun je uitleggen wat de begrippen 'discriminatie', 'racisme' en 'vooroordeel' betekenen en wat ze met elkaar te maken hebben.
- Kun je beargumenteren waarom er in een bepaalde situatie wel of geen sprake is van discriminatie en/of racisme.
- Kun je deze vaardigheden toepassen op kritiek die schrijvers krijgen wanneer zij schrijven over een andere cultuur.
- Kun je een onderbouwd standpunt geven bij de stelling: 'Een schrijver kan niet zonder vooroordelen over andere culturen schrijven dan die van zichzelf'.

Introductie: Amanda Gorman en Marieke Lucas Rijnveld, 'The hill we climb'.

Op 21 januari 2021 werd tijdens de inauguratieceremonie van president Joe Biden en vice-president Kamala Harris in Washington, DC het gedicht 'The hill we climb' voorgedragen door Amanda Gorman. Daar werd vol lof op gereageerd. Het gedicht werd in veel talen vertaald en voor de Nederlandse vertaling gaf uitgeverij Meulenhoff de opdracht aan Marieke Lucas Rijnveld. Daarop kwam veel kritiek en uiteindelijk heeft Rijnveld de vertaalopdracht teruggegeven. Waarom? Was Marieke Lucas Rijnveld een goede keuze voor de vertaling van Amanda Gorman's 'The hill we climb', of niet?

Amanda Gorman. Bron: AFP

Tip: bekijk eerst de voordracht door Amanda Gorman.

Opdracht 1: Argumenten verzamelen

Lees onderstaand artikel 'Discussie over Rijnveld om vertalen Gorman: te veel identiteitsdenken of verkeerde keuze?' en ga daarbij op zoek naar argumenten waarmee je antwoord kunt geven op de vraag die hierboven gesteld wordt. Vul deze argumenten in in het schema.

Bron:

- Fragment Amanda Gorman (Introductie): <https://www.youtube.com/watch?v=6dPdecMTfvA>
- Bron 2 (opdrcht 1): <https://nos.nl/artikel/2370488-discussie-over-rijneveld-om-vertalen-gorman-te-veel-identiteitsdenken-of-verkeerde-keuze>

Was Marieke Lucas Rijneveld een goede keuze voor de vertaling van Amanda Gormans 'The hill we climb'?

Ja, want...	Nee, want...

Opdracht 2: een standpunt innemen

Bespreek de argumenten uit Opdracht 1 met een klasgenoot en bepaal welk argument voor jou het zwaarst weegt. Neem vervolgens een standpunt in door een gekleurde kaart, die je krijgt van je docent, op de hoek van je tafel te leggen. Laat de kaart liggen tot het einde van de les.

Ja, Marieke Lucas Rijneveld was een goede keuze voor de vertaling.

Nee, Marieke Lucas Rijneveld was geen goede keuze voor de vertaling.

Opdracht 3: Discriminatie en racisme

Wat is eigenlijk het verschil tussen discriminatie en racisme? En wat is een vooroordeel? Gebruik onderstaande bronnen om de vragen te beantwoorden.

- Wat is discriminatie?
- Wat is racisme?
- Wat is een vooroordeel?
- Wat hebben deze drie begrippen met elkaar gemeen?
- Lees onderstaande situaties en kruis aan of er volgens jou sprake is van discriminatie en/of racisme en/of een vooroordeel, of dat je twijfelt. Bedenk ook zelf een situatie.

Bronnen:

- Bron 3: <https://www.discriminatie.nl/#/over-discriminatie/wat-is-discriminatie>
- Bron 4: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Racisme>
- Bron 5: <https://www.watwat.be/identiteit/wat-een-vooordeel>

Situatie	Sprake van discriminatie	Sprake van racisme	Sprake van een vooroordeel	Twijfel
Sollicitanten hebben een grotere kans om aangenomen te worden als ze hun 'buitenlands klinkende' naam veranderen in een 'Nederlands klinkende'.				
Iemand maakt zich zorgen over een Syrisch gezin dat in de straat komt wonen, uit angst voor overlast.				
In een hotel worden gezinnen met kinderen onder de twaalf jaar geweigerd.				
Leerlingen met een niet-westerse achtergrond krijgen vaak een lager schooladvies dan hun westerse leeftijdgenoten.				
Voor de vertaling van het gedicht 'The hill we climb' wordt een vrouwelijke, zwarte vertaalster gezocht.				
<zelf invullen>				

f. Bespreek je antwoorden met een klasgenoot en pas eventueel je antwoorden aan.

Verdiepingsopdracht: Beschuldigde schrijvers

Wanneer schrijvers personages creëren met een andere culturele achtergrond dan zichzelf, worden zij soms door recensenten, lezers of andere critici beschuldigd van racisme, met name als de betreffende personages negatieve eigenschappen hebben. Je gaat één dergelijk geval bestuderen en brengt de kritiek die de schrijver kreeg én het verweer op die kritiek in kaart.

Vorm een drietal. Kies één van de drie schrijvers:

- Hella Haasse met *Oeroeg* (1948)
- Joost Zwagerman met *De buitenvrouw* (1994)
- Robert Vuijsje met *Alleen maar nette mensen* (2008)

- Verdeel de taken binnen het drietal: één van jullie leest een samenvatting van het betreffende boek, één leest de kritiek die de schrijver kreeg en één leest het verweer op die kritiek, al dan niet van de schrijver zelf. Zie onderstaande bronnen. De samenvatting moet je zelf opzoeken op het internet.
- Schrijf de titel en de auteur van het boek op het grote vel papier dat je van je docent krijgt. Vat de kritiek en het verweer samen en noteer het overzichtelijk op het papier.
- Discussieer in je drietal over de vraag of er hier wel of geen sprake is van racisme.
- Geef een kleur aan met het standpunt dat jullie als drietal innemen: groen (prima, géén racisme) of rood (pas op, racisme). Hang het papier op in het lokaal.

Bronnen:

Hella Haasse, *Oeroeg* (1948)

- Bron 6: Tjalie Robinson, 'Nogmaals: "Oeroeg"', in: Oriëntatie, nr. 9, juni 1948, p. 56. <https://siemboon.wordpress.com/indisch/indo-totok/nogmaals-oeroeg/>
- Bron 7: Hanneke Wijch [reactie op o.a. Tjalie Robinson], 'Ja, ik ben een vreemdeling in het land van mijn geboorte'. In: Trouw, 10 juni 1993 <https://www.trouw.nl/nieuws/ja-ik-ben-een-vreemdeling-in-het-land-van-mijn-geboorte~b8687c5d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Joost Zwagerman, *De buitenvrouw* (1994)

- Bron 8: Anil Ramdas, 'Niemand heeft oog voor het vreemde. Moedwil en kwade trouw bij blanke schrijvers'. In: NRC Handelsblad, 14-3-1997. <https://www.nrc.nl/nieuws/1997/03/14/moedwil-en-kwade-trouw-bij-blanke-schrijvers-niemand-7346072-a1345038>
- Bron 9: Joost Zwagerman, [reactie op Ramdas]. In: NRC Handelsblad, 28-3-1997.

Robert Vuijsje, *Alleen maar nette mensen* (2008)

- Bron 10: Verslag van debat, 'Zwarte vrouwen furieus over boek Vuijsje', in: Het Parool, 14 mei 2009 <https://www.parool.nl/nieuws/zwarte-vrouwen-furieus-over-boek-vuijsje~b3e6b231/>
- Bron 11: Robert Vuijsje [reactie op debat], 'Waarom ik geen racist ben'. In: De Pers, 19 mei 2009. <https://www.maxpam.nl/2009/05/3905/>

(Huiswerk)opdracht 4

In deze les heb je meerdere situaties gezien waarin je je kunt afvragen welke rol iemands eigen culturele achtergrond en perspectief speelt. Volgende les gaan we het hebben over de stelling: Een schrijver kan niet zonder vooroordelen schrijven over andere culturen dan die van zichzelf. Denk alvast na over jouw standpunt en bedenk sterke argumenten. Gebruik daarin de begrippen 'discriminatie', 'racisme' en 'vooroordeel'. Als je je standpunt en argumenten noteert in je schrift, kom je goed voorbereid in de volgende les.

Opdracht 5 bij het verlaten van het lokaal

Misschien wil je je eerste standpunt van deze les, over de keuze van Marieke Lucas Rijnveld als vertaler van Amanda Gormans 'The hill we climb', nu wijzigen. Als dat niet zo is, lever je de rode en groene kaart in bij je docent. Als je je standpunt wel wijzigt, laat je de kaart met je uiteindelijke standpunt (groen = Rijnveld was een goede keuze, rood = Rijnveld was geen goede keuze) liggen op je tafel bij het verlaten van het lokaal. De andere kaart lever je in.

Marieke Lucas Rijnveld. Bron: ANP